

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

“MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA “YASHIL IQTISODIYOT”, “YASHIL MOLIYA”, “YASHIL BUXGALTERIYA” VA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI”

Maqola va tezislar to‘plami

2025-YIL
30-MAY

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 241 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tiziminidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investitsion muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellash (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydinoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Qudratov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish.....	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" konsepsiyasi	105
Ismailov Najmiddin Ilxamovich	
Germaniyaning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanishni afzalliklari.....	108
Nuriddinov G'ulomiddin Ziyovuddin o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirida CPFR texnologiyasi foydalanishni afzalliklari.....	111
Komilov Muhammad Yusuf Sardorbek o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirlarini qo'llashda jahon tajribasi.....	115
Karimov Amirxon Anvarovich, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Sug'urtada investisiya faoliyatini tashkil etishni huquqiy asoslari	118
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Yurtimizda amaldagi budjetlararo munosabatlar tartibi, hisobi hamda uning afzalliklari	122
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Aholini ijtimoiy himoya qilish institutlari shakllanishining xorij tajribalari	127
Bobonov N.H.	
Способ организации продуктивной работы преподавателя и его влияние на результативность	131
Гулнора Казимова	
Literature is a reflection of the soul and culture of humanity	136
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Turizm infratuzilmasida transport xizmatlarini integratsiyalash: muammo va yechimlar	140
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Ekoturizm va madaniy meros obyektlariga tashrifni tartibga soluvchi huquqiy normalar	142
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	145
Umida Kakhramonova Gayratovna	
Buxoro viloyatida qishloq xo'jaligida suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	149
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlash.....	153
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
Shahar aglomeratsiyasining sifatini ekologik va geologik mezonlar asosida kompleks baholash.....	155
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Sanoatda korxonalarining qayta tiklanuvchi energiya manbalari asosida barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash	160
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududiy tengsizliklarni kamaytirish usullari.....	165
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
Tog' yon bag'rida joylashgan kon uymlarini ochiq usulda qazib olish xususiyatlari.....	174
I.T. Mislibayev, M.Sh. Ochilova	
Milliy iqtisodiyotda turizmning o'rni va rivojlanish imkoniyatlari.....	176
Xudoyberdiyeva Hilola Himmatovna	
China insurance market experience	178
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	

Tijorat banklarida moliyaviy resurslarning shakllanish manbalari.....	181
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Bank tizimida buxgalteriya hisobotlarida axborot texnologiyalarining roli va rivoji.....	185
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Samarali loyiha risklarini boshqarish: nazariya va amaliyot.....	189
Nosirova Gulira'no Abdulaziz qizi	
XXI-asrda Xitoyning iqtisodiy taraqqiyoti: sohaviy islohotlar, yutuqlar va muammolar tahlili.....	192
D.E.Qarshiyev	
Boshqaruv hisobining zamonaviy konsepsiyalarini joriy etish xo'jalik yurituvchi subyektlarda natijadorlikka erishishning muhim omilidir	195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Eksportga chiqariladigan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlashning ahamiyati va tendensiyalari	201
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Усовершенствование подходов к управлению проблемными кредитами в коммерческих банках узбекистана	205
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Sug'urtada investitsiya faoliyatini obyekt va predmeti	208
D.E.Qarshiev	
O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning tadbirkorlik sohasida istiqbollari.....	211
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urtada anderryayting xizmatini xorij tajribasidan foydalanish.....	213
D.E. Qarshiev	
Важность проекта «умный город» в узбекистане	216
Акбаржон Иминов	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	218
Akbarjon Iminov	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobini takomillashtirishda tahlilning o'rni.....	220
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li, Shakarov Shahzod Sobir o'g'li	
Temir yo'l va intermodal transport tizimining rivojlanishi: investitsiyalar, xarajatlar va samaradorlik tahlili.....	226
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish ahamiyati.....	230
S.J. Yangiboev	
Korporativ boshqaruv va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik: davlat ishtirokidagi korxonalar misolida.....	234
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
"Sanoat korxonalarida zamonaviy loyiha menejerining asosiy kompetensiyalar modelini ishlab chiqish"	238
Axmedov Daniyar Sabirovich, Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich	

“SANOAT KORXONALARIDA ZAMONAVIY LOYIHA MENEJERINING ASOSIY KOMPETENSIYALAR MODELINI ISHLAB CHIQISH”

Axmedov Daniyar Sabirovich

Raqamli iqtisodiyot va agrotekhnologiyalar universiteti
“Loyiha boshqaruvi” magistranti

Ilmiy rahbar:

Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich

iqtisodiy ishlar bo'yicha prorektor, PhD

Annotatsiya: Mazkur ilmiy tezis mamlakatimizning kimyo sanoat korxonalarida amalga oshirilayotgan keng qamrovli investitsion loyihalar muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qiluvchi loyiha menejerlarining asosiy kompetensiyalarini aniqlash va amaliyotda qo'llash uchun modellashtirishga qaratilgan. Tadqiqot ishida yuqori malakali loyiha menejerlarini tanlash jarayonida uchrayotgan asosiy muammolar o'rganib chiqilib, ularning bilim va ko'nikmalarini baholashda kompetensiyaviy yondashuv tizimini qo'llashning afzalliklari ilmiy asoslangan. Shuningdek, loyiha menejerlarining kompetensiyalariga oid xalqaro standartlar chuqur tahlil qilinib, kimyo sanoatining o'ziga xos xususiyatlari, sohadagi zamonaviy tendensiyalar va milliy-madaniy kontekstga mos lokal kompetensiyalar modeli ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: loyiha boshqaruvi, kompetensiya modeli, sanoat korxonalari, kimyo sanoati, loyiha menejeri, Sanoat 4.0, ESG tamoyillari, raqamli transformatsiya, strategik qarorlar, sanoat innovatsiyasi, barqaror rivojlanish, menejer kompetensiyalari, O'zbekiston, xalqaro standartlar, malaka tizimi.

Abstract: This scientific thesis is dedicated to identifying and modeling the key competencies of project managers who have a direct impact on the success of large-scale investment projects implemented in the chemical industry enterprises of Uzbekistan. The research examines the main challenges encountered in the selection of highly qualified project managers and provides a scientifically grounded justification for applying a competency-based approach in assessing their knowledge and skills. Furthermore, international standards related to project management competencies are thoroughly analyzed, and a localized competency model has been developed, taking into account the specific characteristics of the chemical industry, current sectoral trends, and the national-cultural context.

Key words: project management, competency model, industrial enterprises, chemical industry, project manager, Industry 4.0, ESG principles, digital transformation, strategic decisions, industrial innovation, sustainable development, manager competencies, Uzbekistan, international standards, qualification system.

Аннотация: Настоящая научная тезисная работа посвящена выявлению и моделированию ключевых компетенций менеджеров проектов, оказывающих прямое влияние на успех крупных инвестиционных проектов, реализуемых в предприятиях химической промышленности нашей страны. В исследовании рассмотрены основные проблемы, возникающие в процессе отбора высококвалифицированных менеджеров проектов, и научно обоснованы преимущества применения компетентностного подхода при оценке их знаний и навыков. Кроме того, проведён глубокий анализ международных стандартов в области компетенций менеджеров проектов, и с учётом специфики химической промышленности, современных отраслевых тенденций и национально-культурного контекста разработана локализованная модель компетенций.

Ключевые слова: управление проектами, модель компетенций, промышленные предприятия, химическая промышленность, проектный менеджер, Индустрия 4.0, принципы ESG, цифровая трансформация, стратегические решения, отраслевые инновации, устойчивое развитие, компетенции менеджера, Узбекистан, международные стандарты, система квалификации.

KIRISH

Sanoat korxonalari zamonaviy global iqtisodiyotning asosi bo'lib, yalpi ichki mahsulot, bandlik, eksport-import muvozanati hamda innovatsion rivojlanishning muhim drayveri hisoblanadi.

O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy hayotida ham sanoat sohasi va yirik ishlab chiqarish korxonalari muhim o'rin egallaydi. O'zbekiston Respublikasining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasida sanoatni modernizatsiya qilish, mahalliyashtirish va eksportbop mahsulot ishlab chiqarishni kengaytirish bo'yicha bir qator ustuvor vazifalar belgilangan. Ayniqsa, kimyo sanoati davlat iqtisodiyotining ustun tarmoqlaridan biri sifatida, energetika, qishloq xo'jaligi, farmatsevtika, to'qimachilik va boshqa tarmoqlar bilan uzviy bog'liq holda ishlamoqda.

So'nggi yillarda kimyo sanoati sohasiga Sanoat 4.0, ESG, raqamli transformatsiya, avtomatlashtirish, ekologik barqarorlik, tezkor innovatsiyalar va barqaror yetkazib berish zanjirlari kabi ustuvor o'zgarishlar loyiha boshqaruvi faoliyati orqali tatbiq etilmoqda. Bunday murakkab loyihalarni muvaffaqiyatli boshqarish esa professional, malakali va strategik qaror qabul qilish salohiyatiga ega loyiha menejerlarini talab etadi (Turner & Müller, 2005).

Sanoat korxonalarida uchrayotgan asosiy muammolardan biri — loyiha boshqaruvi tizimi hali to'laqonli shakllanmagan, loyiha menejerlarining kompetensiyalarida tizimlilik va sektor xususiyatlarini chuqur tushunish yetishmasligidir. An'anaviy yondashuvlar, xususan faqat texnik yoki nazariy bilimlarga asoslangan kompetensiyalar, bugungi kunning chaqiriqlariga javob bera olmayapti.

Loyiha boshqaruvi sohasidagi nufuzli xalqaro tashkilotlardan biri — Loyiha boshqaruvi instituti (Project Management Institute — PMI) tomonidan e'lon qilingan "Pulse of the Profession 2023" hisobotida dunyo bo'ylab loyihalarning 35 % dan ortig'i belgilangan byudjet doirasidan va muddatlardan oshib ketishi qayd etilgan (Project Management Institute, 2023).

Shu sababli, sanoat korxonalari, xususan kimyo sanoati tarmog'iga moslashtirilgan, milliy xususiyatlar inobatga olingan, xalqaro standartlarga javob beradigan loyiha menejerlarining kompetensiya modelini ishlab chiqish dolzarb hisoblanadi.

Tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyati — ishlab chiqilgan modeldan loyiha menejerlarini tanlash, baholash va rivojlantirish jarayonlarini optimallashtirish uchun foydalanish mumkinligi bilan izohlanadi.

Mazkur kompetensiyalar modeli loyihalarni boshqarish samaradorligini oshirish, xatarlarni minimallashtirish, korporativ madaniyatni mustahkamlash hamda sanoat korxonalarining bozorning yangi chaqiriqlari va zamonaviy tendensiyalarga moslashish imkoniyatini oshiradi.

Ushbu maqsadga erishish uchun xalqaro kasb standartlari, lokal normativ hujjatlarni o'rganish, soha mutaxassislari bilan so'rovnomma va intervyu o'tkazish, zamonaviy chaqiriqlar, madaniy va milliy hamda sohaning o'ziga xos xususiyatlari inobatga olingan adaptiv va lokal model ishlab chiqish, shuningdek, amaliyotga va ta'lim tizimiga joriy etish bo'yicha tavsiyalar berish kabi vazifalar belgilandi.

MAVZUSIGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

"Kompetensiya" tushunchasi — bu shaxsning inson resurslarini boshqarish, menejment, ta'lim va psixologiya sohalarida samarali faoliyat yuritishiga asos bo'ladigan bilim, ko'nikma, munosabat, qadriyat, xulq-atvor va xatti-harakatlar majmuasini anglatadi. Ushbu nazariyaning ilmiy asosi 1970-yillarda D. C. McClelland tomonidan qo'yilgan bo'lib, u an'anaviy IQ testlariga nisbatan real muhitda namoyon bo'ladigan xatti-harakatlar orqali shaxsning salohiyatini baholashni taklif qilgan (McClelland, 1973).

Kompetensiya modeli esa — bu muayyan kasb, lavozim yoki rol uchun zarur bo'lgan kompetensiyalarni tizimli, tavsiflangan va baholanishi mumkin bo'lgan shaklda taqdim etuvchi konseptual tuzilma hisoblanadi (Campion et al., 2011).

Bugungi kunda loyiha boshqaruvida Xalqaro loyiha boshqaruvi instituti tomonidan (PMI) ishlab chiqilgan loyiha menejerining kompetensiyalarini rivojlantirish ramkasi hamda Xalqaro loyiha boshqaruvi assotsiatsiyasining (IPMA) shaxsiy kompetensiyalar bazasi keng qo'llaniladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning metodologiyasi aralash yondashuv asosida tuzilgan bo'lib, unda sifatli va miqdoriy tadqiqot usullari uyg'unlashtirilgan. Mazkur yondashuv loyiha menejerlarining kompetensiyalarini nafaqat chuqur tushunish (sifatli tahlil), balki ularning ustuvorlik darajasi, o'zaro bog'liqligi va loyihalar natijalariga ta'sirini aniqlash (miqdoriy tahlil) imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlil natijasida loyiha menejerining kompetensiyalari to'rt asosiy klasterga ajratildi:

Shaxsga oid kompetensiyalar – yetakchilik, samarali muloqot, emotsional intellekt.

Amaliyotga oid kompetensiyalar – loyiha rejalashtirish, resurslarni boshqarish, xatarlarni aniqlash va ularni bartaraf etish, sifat nazorati.

Soha bo'yicha kompetensiyalar – sanoat me'yorlari, texnologik jarayonlar, muhandislik ko'nikmalari, ekologik xavfsizlik, atrof-muhit muhofazasi, ESG talablariga rioya qilish hamda «Industry 4.0» tamoyillarini qo'llash.

Istiqbolga yo'naltirilgan kompetensiyalar – biznes va strategik fikrlash, kontekstual tahlil, raqamli va innovatsion texnologiyalardan foydalanish, manfaatdor tomonlar bilan ishlash, madaniyat va qadriyatlarni hisobga olish.

XULOSA VA TAKLIF

O'zbekiston kimyo sanoati uchun moslashtirilgan loyiha menejeri kompetensiyalari modeli – milliy va xalqaro ilg'or tajribalar sinteziga asoslangan holda, loyihalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish, sanoat innovatsion salohiyatini oshirish va barqaror rivojlanishga xizmat qiladi.

Model asosida quyidagilar taklif etiladi:

- loyiha menejerlarini tanlashda kompetensiyalar asosida baholash tizimini joriy etish;
- malaka oshirish va trening dasturlarini kompetensiyalar klasterlariga mos ravishda ishlab chiqish;
- sanoat transformatsiyasi davrida xavfsizlik, liderlik va raqamli kompetensiyalarga ustuvorlik berish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi 2022–yil 28–yanvardagi PF–60–son Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>
2. IPMA (2024). Individual Competence Baseline Version 4.0. Nuremberg: IPMA.
3. PMI (2021). Project Manager Competency Development Framework, 3rd ed. Newtown Square, PA: Project Management Institute.
4. McClelland, D.C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), pp. 1–14.
5. Turner, J.R. and Müller, R. (2005). The project manager's leadership style as a success factor on projects: A literature review. *Project Management Journal*, 36(1), pp. 49–61.
6. PMI (2023). Pulse of the Profession – Business Value of Strategy-Aligned Projects. Newtown Square, PA: PMI.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
